

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

דף לז-מג | פרשת יתרו | גליון מס' 6

דף לז.

משום דרבו חבריו, ויחיד ורבים הלכה כרבים וק"ל עכ"ד.

דף לח.

האי כובא דארעא - בשפת אמת (פסחים לה ע"ב) כתב להסתפק בהא דמבואר בגמ' (שם) דאין יוצאים חובת מצה במצה של טבל, מה הדין בתבואה שלא ראתה פני הבית דאוכלים ממנה עראי. אבל אכילת קבע אסורה. האם יוצא יד"ח מצה. דנימא דמצות מצה קובעת גם לחייב בתרומה. ולא יוצא יד"ח מצה כמו בשאר טבל ע"כ.

והג"ר מנחם זעמבא זצ"ל בהגותיו לספר פסקי תשובה (ח"א סי' ע) כתב להביא ראיה נפלאה לספק זה, דהנה הרמב"ם (בפ"ו דחו"מ ה"ו) פסק דמצה שאפאה בקרקע יוצא בה יד"ח מצה. וקשה דבהלכה ז' שם כתב, דכל שאין מברכין עליו ברהמ"ז אינו יוצא בו יד"ח מצה ע"ש. ובגמ' כאן מבואר דכובא דארעא גובלא בעלמא הוא וכן פסק ברמב"ם (פ"ג דברכות ה"ט) דעיסה שנאפתה בקרקע מברך עליה בתחילה בורא מיני מזונות ע"ש. ומוכח דאכילת מצה נחשב כאכילת קבע. וכה"ג הרי מברך שפיר המוציא וכמש"כ הרמב"ם (פ"ג דברכות ה"ט) שם ולכן שפיר יוצא יד"ח מצה ונפשט ספקו של השפ"א ג"כ ודו"ק היטב.

זה הוא שאומרים עליו דאדם גדול הוא ובקי בברכות וכו' - בט"ז (או"ח סי' תרמז ס"ק ד) במה דאיתא שם במחבר דערבי נחל הגדלים במדבר או בהרים כשרים הקשה, כיון דרוב הפוסקים ס"ל דהגדלים שלא על הנחל עכ"פ לכתחלה פסולים, אף שהרא"ש (פ"ג דסוכה סימן יג) חלק עליהם. וכתב שלא ראה לרבותיו נוהגים כן והכשיר לכתחלה וכוותי' פסקו הטוש"ע, מ"מ היה לנו לחוש לכתחלה לדעת רוב הפוסקים לקחת הגדלים על הנחל דוקא. ותירץ דטפי ניחא להראות חדוש וליקח שלא מן הנחל, דת"ח צריך להראות חדוש בברכותיו כמש"כ הרא"ש (פסחים פ"א סימן י) לענין על ביעור חמץ, ממה דאמרינן בגמרא (ברכות לח ע"א) לענין המוציא כן עכ"ד.

קפץ וברך וכו' - כתב הצ"ח: לשון קפץ מורה על רוב המהירות וחפזון, והיה טעמו של ר' עקיבא בזה לכבודו של רבן גמליאל שלא ימרה פיו בשעת מעשה ממש, שר"ע ידע כבר מהמחלוקת שבין ר"ג וחכמים, ולפי דעת של ר"ג שנתן רשות לר"ע היה דעתו שיברך ברכת הזימון, וכמו שכתבו התוס' בד"ה נתן ר"ג וכו'; ור"ע דקאי בשיטת חכמים א"כ אין מזמנין על הפירות, ולפי זה תיכף כשהתחיל ר"ע ברוך אתה וכו'; היה ר"ג מרגיש שדעתו כחכמים, מדלא התחיל נברך כנוסח ברכת הזימון, ובודאי היה ר"ג גוער בו שיתחיל נברך, והיה ר"ע צריך להמרות בפירוש נגד ציווי ר"ג בשעת מעשה. לכך קפץ במהירות וברך עד שהגיע ואמר על המחיה, ושוב לא יחזירנו ר"ג לעשות ברכתו לבטלה.

וכתב בהערות הגרי"ש אלישיב דמה שא"ל ר"ג לר"ע "עד מתי", מוכיח שהיה ר"ע רגיל בכך. ובאמת אשכחן בר"ע שהיה רגיל בכך כמבואר לעיל בפרק תפילת השחר (כח א) במה שהעבירו את ר"ג מנשיאותו, שאמר ר"ע טרוקו גלי ע"ש ועוד מצינו כן בתוספתא ביצה פ"ב ה"ח גבי זקיפת מנורה ביום טוב, שר"ג החמיר כב"ש שיש בנין בכלי, ומעשה שהיו מסובין ברומי ונפלה מנורה ועמד ר"ע וזקפה, וא"ל ר"ג לר"ע מה לך שאתה מכניס ראשך בין המחלוקת.

ובס' חפץ ה' לרבינו האור החיים הק' כאן שכתב להעיר במה שאמר ר"ג לר"ע: עד מתי אתה מכניס ראשך כו': קשה, והיכי הו"ל למיעבד להוציא עצמו מהמחלוקת, הרי הגם דהוי אמר שלש ברכות הוי מכניס עצמו במחלוקת דהיינו הפך דברי רבנן דפליגי, וי"ל דסובר, כיון דקי"ל דברכה מעין ג' אינה פוטרת של שלש וג' ברכות פוטרות מעין ג'. א"כ הו"ל לברך שלש ויוצא י"ח אליבא דכ"ע, דגם אליבא דמ"ד מעין ג' יוצא בשלש. ומדלא בירך אלא מעין ג' הכניס עצמו במחלוקת, דסובר הוא כמ"ד מעין. ולא חש לההיא סברא דשלש, לזה אמר לו למה הוא מכריע ומכניס כו', והשיבו ר"ע דטעמו לאו משום דכן סובר הוא, אלא

יש לדון אי אמרינן הכי אף בשאר מצוות או רק בעירוב איכא להאי כללא דהואיל ואתעביד ביה מצוה חדא נעביד ביה מצוה אחרית.

וראה בספר ויצבר יוסף (סי' פ) כתב ששונה עירוב שרק בו נאמר (ברכות לט) הואיל וכו' ע"כ.

אך אציין לכמה מקורות ששם רואים שאף בשאר מצוות אמרינן הכי.

בהגהות מיימוניות (סוף פ"ז מהלכות לולב סק"א) כתב: וז"ל: וריב"ק היה נוהג בערבה, וכן בערבה של לולב לתקן מן העצים קולמוסים, ולבער בהם חמץ בפסת, כדאמר לגבי עירוב, הואיל ואתעביד בה חדא מצוה. והובא נמי בב"י (סי' תרסד).

וכן בספר מהרי"ל (מנהגים, הלכות אפיית המצות) איתא: נוהגין להסיק התנור למצות בעצי ערבה של לולבין שהיו לו בסוכה. ויש מכבדין עמהם התנור, הואיל ואתעביד בהו מצוה זימנא חדא. ועמא דבר כמו מהרי"י סג"ל שהיה מסיק עמהן התנור לג' המצות. וכ"כ ג"כ בדרשות של מה"ר חיים א"ז וכן על עצי הושענות ובעצי הושענות מתקן הקולמוס.

ובמנהגי מהרי"ל, הובא דאף על גב שהסמ"ג כתב שאין קדושה בציצית, ואם נפסוק זורקן לאשפה, מכל מקום ראיתי בשכונת מהרי"ל סגל שנהגו, דהואיל ואיתעבד בהו מצוה, יעשו בה מצוה אחרת, והחזיקם השמש לקשור את בגדי הצבעונים שמכסין בהם כסאות המילה. ויש מסמנים בהם ספרים. ובנוסחא אחרת כתוב, וכן ראיתי שמש בית הכנסת בשכונת מהרי"י סגל שזרק הציציות הפסולות למנורת אבן העשויה בכותל לקשור בהן המעילים הצבעונין שפורסין על גבי כסאות המילה מלהינתק כשיושבין עליהן.

וכן במג"א [סי' קפ"א ס"ק י], מביא דמהרש"ל בים של שלמה חולין כותב, שנהג ששטף הכוס דברכת המזון ואח"כ לקח אותן המים שבכוס ושפכם על ידיו. וכתב בשו"ת שיח יצחק (סימן צה) אפשר טעמיה דמהרש"ל משום הואיל ואתעביד ביה חדא מצוה שטיפת הכוס שהוא הידור מצוה, עביד ביה מצוה אחרית.

וז"ל השאלתות (וישלח שאילתא כ"ו) והיכא מנח ליה פליגי בה רב אחא ברי דרבא ורי' ירמיה מדיפתי חד אמר מימין ואחד אמר משמאל, מאן דאמר בימין קא סבר כי היכי דלהוי תרתי מצוותא בחד דוכתא נר חנוכה ומזוזה ומאן דאמר בשמאל קא סבר כי היכי דלהוי מזוזה בימין ונר חנוכה משמאל ובעל הבית בטלית מצויצת ביניהן, הילכתא מאי, ת"ש כבר אמרה תורה ושמתם מצותי ועשיתם אותם ובאו חכמים ופירשו וחקרו ועשו סייג לתורה, עכ"ל השאלתות, והנה השאלתות נתן טעם למ"ד שיניחנה בימין כי היכי דליהוי תרתי מצוה בחד דוכתא, (ועיי' שפת אמת

וטען על כך הגאון בעל ערוך לנר בספרו בכורי יעקב (שם ס"ק ב): ולענ"ד אין זה דומה כלל, דבשלמא לענין ברכה שרק מדרבנן היא ואמרינן ג"כ בגמרא (שם נ"ע"א) מברכותיו של אדם ניכר אם ת"ח הוא, בה יש להראות חדוש, אבל לענין מצוה דאורייתא דהוי ספק איסור דאורייתא, ודאי טפי היה לנו לחוש לדעת הפוסלים וכו' ע"כ.

דף לח:

זית שאמרו וכו' וזהו אגורי וכו' ששמנו אגור בתוכו- וברש"י: אגור בתוכו - מזומן לצאת ממנו, שאינו נבלע בפרי כמשקה תפוחים ותותים אלא אגור כמשקה ענבים עכ"ל (אולי אגור הוא לשון גר ותושב. היינו שאינו קבוע בפנים, ומזומן לצאת ולעקור ממקומו כגר במדינה זרה ודו"ק).

ובהגהות הגר"א על המשניות (פ"ז דכלים מ"ח) הביא בשם הירושלמי בביאור תיבת אגורי - דר"ל שכל הזיתים אם יטפו עליהן גשמים, פולטין את המשקה שבתוכו ואוגרין את הגשמים. אבל זית זה אינו מפליט את שבתוכו אלא אוגר את הגשמים עם המשקה שבתוכו עכ"ל. וזה דלא כפרש"י הנ"ל.

אכן בסדרי טהרות על כלים (ד' קסב ע"ב) כתב שאין סתירה בין פרש"י למש"כ הגר"א מהירושלמי. ותרוויהו אמת. ור"ל דזית זה, לפי ששמנו אגור בתוכו, להכי אפי' אם הגשמים יורדים עליו הוא אוגר את שמנו לתוכו ואינו פולט את השמן ע"י הגשמים.

וכל הזיתים ע"י שאין שמן אגור בתוכו אלא נבלע בהם כמשקה תפוחים, להכי כשהגשמים יורדין עליהם אין אוגרין שמן לתוכן והן פולטים את שמן ע"י שהגשמים יורדים עליהם, כי מה שהזיתים פולטין את שמן ע"י שהגשמים יורדים עליהם הוא ע"י שחלקי המים נדחקין ונכנסים בזיתים והן דוחקים את חלקי השמן לצאת. וידוע שא"א שמים יתערבו ויכנסו בשמן זך וצלול אם לא כשהשמן אינו צלול ומעורב בו חלקי הדבק. אז מקבל תערובות מים.

ולהכי דוקא שאר הזיתים שאין שמן אגור ומאוסף בתוכן אלא נבלע בגוף הזית, שאין השמן זך וצלול ועדיין מעורב בדבק גוף הזית. להכי מקבל תערובת מים הנכנסים לזית ודוחקין את השמן לצאת, אבל זית אגורי ששמנו אגור ומאוסף בתוכו וכבר נגמר זך וצלול מתערובות חלקי דבק גוף הזית, אינו מקבל תערובות מים. וא"א למי הגשמים שיכנסו בתוכו שידחקו את השמן לצאת, ולפ"ז סוגית הירושלמי ודברי רש"י שווין עכת"ד

דף לט

רב אמי ורב אסי כי הוה מתרמי להו ריפתא דערובא מברכין עליה המוציא לחם מן הארץ, אמרי: הואיל ואתעביד ביה מצוה חדא, - נעביד ביה מצוה אחרית.

שבת כ"ב ע"א) וע"ע בהעמ' שאלה שם. ובשו"ת מנחת יצחק (חלק י סימן נב).

וכן בס' המכתם כתב דעל הפרוסה ודאי ראוי לעשות המוציא [בליל פסח] משום מה דרכו של עני בפרוסה, וכיון שבירכו עליה המוציא ראוי לברך עליה ג"כ על אכילת מצה, דהואיל ועבידנא ביה חדא מצוה נעביד בה מצוה אחרית, כדאמרינן גבי ריפתא דעירובא עכ"ל המכתם.

והתשב"ץ (ח"ב סי' ז) גבי עידי אירוסין ועידי כתובה כתב וזה לשונו: טוב שיהי עידי האירוסין גם כן עידי כתובה ויש לדמות דין זה לריפתא דעירובא בשבתא דמברכין עליה המוציא כיון דאיתעביד בה חדא מצוה ניעבד בה מצוה אחרית (ברכות ל"ט ע"ב), הכא נמי כיון דאיתעבידא בהו חדא מצוה נעביד בהו מצוה אחרית, וזה למצוה מן המובחר, אבל חיובא ליכא עכ"ל.

וכן יש נוהגים לעשות את החרוסת מהאגוזים ומהתפוחים ומהצימוקים שניתלו לנוי סוכה הואיל ואיתעביד וכו'. (ויגד משה סימן ד אות ג).

יש נוהגים להשאיר את כוסו של אליהו מלאה ומכוסה כל הלילה, ולמחרת מקדשים עליה הואיל ואתעביד וכו' (מנהגי חת"ס פ"י בהג"ה ס"ק ז).

וכן במ"א (סי' תל, א) כתב וז"ל: 'מהרש"ל היה דורש שכל אחד יאכל מעט קודם פסח מקמחא דפסחא, כי שמא היה שם חמץ ויתלה במה שאכל, וטוב ליתן ממנו לעני, מטה משה ושל"ה' וכתב ע"כ האדר"ת (מקבציאל לד, תשס"ח, נז - פז) 'לא ידעתי טובו בכאן ממקום אחר ואולי הוא כהא דאמרו הואיל ואתעביד ביה וכו'.

וראה נמי לבא"ח בשו"ת תורה לשמה (סימן רעו) שנשאל אם ראובן קיים מצות שלוח הקן ושלח את האם ושמעון רואה ורוצה לצוד את האם ולאוכלה אם יש בזה מדת חסידות שלא לעשות כן לצודה ולאכלה די"ל מאחר דרחמנא אמר לשלח טוב שתהיה משולחת לגמרי או"ד אדרבה לאידך גיסא כיון דאתעביד בה מצוה טוב לצודה ולאכלה. יורינו המורה לצדקה ושכמ"ה.

תשובה. שפיר מצי שמעון לצודה ולאכלה ואין בזה מדת חסידות כלל ואדרבה חביבה היא זו לאכלה ולברך עליה כיון דאתעביד בה מצוה והכי איתא להדיא בגמרא דחולין דף קמ"א ע"ב ההוא דאתא לקמיה דרבא אמר ליה תימה מהו וכו' שלח ואהדר לה רבא פרסקתי ותפסה ע"ש הרי מוכח דאין לחוש אפילו מדת חסידות דאם יש בזה חשש אפילו ממדת חסידות לא היה רבא עושה כן ובודאי רבא שהשתדל כ"כ לתופסה ג"כ טעמו הוא משום דאתעביד בה מצוה חביבה היא לאכלה ולברך עליה.

ובחשוקי חמד (בכורות דף מח.) ציין לעוד מקורות: דיעוין במשנ"ב (סימן רצז סק"ח) שכתב: נהגו לברך על ההדס כל היכא דאפשר כיון דאתעביד ביה חדא מצוה ליעבד ביה מצוה אחרית... וכל היכא דיש בו עוד ריח קצת מצוה לכתחילה להדר אחריו. ויש אומרים כיון שנתייבש וניטל ממנו עיקר הריח אין לברך עליו, עכ"ל.

עוד יעוין בשו"ע (סימן תרסד ס"ט) שכתב שנהגו להצניע ההושענות לאפיית מצות. ובב"ח (או"ח סימן תרפא) כתב דעדיף לברך תחילה על נר חנוכה להבדלה, ולכבותה, ולחזור ולהדליקה לנר חנוכה. ובמג"א (סימן כא סק"א) כתב: חוטי ציצית שנפסקו יניח החוט בתוך הספר לסימן, או למצוה אחרת. עוד כתב המג"א (תחילת סימן תרעג) בשם הב"ח שיש ליטול משעוה הנוסף בביהכנ"ס לנר חנוכה.

ובמאירי (בברכות דף לט ע"ב) כתב שמהאי טעמא, שיירי הפתילות של שבת מדליקין אותן במוצ"ש לברך בהן על האור, ובשו"ע (סימן תרעג ד) כתב: אין חוששין לפתילות להחליפם, ועיין בשו"ת חתן סופר ס"ח שאין צריך להחליפם מטעם הואיל ואתעביד ביה חדא מצוה.

במכתבי תורה לאמרי אמת (מכתב מג) הובא שנשלח אליו חוטי ציצית שנטו מצמר שהפרישוהו לראשית הגז, כתב בל אדע מה החשיבות של ראשית הגז, הלא אין בו שום קדושה לאחר שהפרישוהו, אך אולי כמו שאמרו בברכות כיון שנעשה בו מצוה אחת תעשה בו מצוה אחרת. ועיין שו"ת בצל החכמה חלק ג סימן סז.

דף מ.

אסור לאדם שיאכל קודם שיאכיל לבהמתו - טעם האיסור ביאר השאילת יעב"ץ (סי"ז) וזה לשונו: "ואם לא תהא לה עת קבוע לאכילה תמות מרעב, לכן הטילה התורה חובה על האדם שהן שלו לפרנסם קודם שיאכל הוא עצמו לקנות מדת רחמנות בנפשו". וראה ביד אפרים (קס"ז סקי"ח) שפירש טעם אחר לדבר, שלפעמים אין האדם ניזון אלא בזכות הבהמות, וכיון שהאדם אינו צריך להחזיק עצמו כזכאי שניזון בזכות עצמו לכן צריך להקדים ולזון את בהמתו.

ולענין שתיה: כתב המגן אברהם (קס"ז סקי"ח) בשם ספר חסידים שאדם קודם לבהמה, וכפי שמצינו ברבקה אמנו שאמרה "שתה אדוני" ורק אח"כ הוסיפה "גם לגמליך אשאב" (בראשית כד, יח - יט), [וראה בשו"ת כתב סופר (או"ח סימן ל"ב) שהביא בשם אביו לדחות ראייה זון].

הטעם לחילוק שבין אכילה לשתיה ביאר היד אפרים (קס"ז מג"א סקי"ח) ששתיית האדם אינה תלויה בזכות הבהמות [בשונה מאכילתו שתלויה בהם לפעמים - ראה הערה קודמת] ולכן אין צורך להקדים

את הבהמות. ובשו"ת בית דוד (סימן פ') ביאר טעם אחר לזה, ששונה היא האכילה כיון שהיא נמשכת זמן מרובה [הרבה יותר מהזמן הנצרך להכנת מאכלה של הבהמה] לכן חוששים לצערה של בהמתו ויש להקדים ולהאכילה, מה שאין כן שתיה שאינה נמשכת יותר מאשר רגעים ספורים ונמצא שהזמן הנצרך להכנת מאכל לבהמתו שוה לזמן שתיתו יש לומר שצער האדם עדיף מצער הבהמה ויש להקדימו.

דף מא:

כל כלי בעלי בתים שיעורן כרימונים - כתב החזון איש (כלים סימן כ"ג אות ח') שהשיעור "כמוציא רמון" נאמר רק בכלי שמחמת הנקב שנעשה בו תשמישו הולך ופוחת ומך ערכו בעיני בני אדם אך עדיין משתמשים בו, אבל כלי שנפסד תשמישו לגמרי, גם בנקב מועט הוא טהור. וכן להיפך, כלי שמיועד לדברים העבים יותר מרמון, כמו סלסלה ללחם וכדומה, גם לאחר שניקב כרמון עדיין הוא טמא. ועיין בהרחבה בחברותא למסכת כלים, שם.

ואידך הני שיעורין בהדיא מי כתיבי אלא מדרבנן, וקרא אסמכתא בעלמא - מדברי הגמרא שלפנינו נראה שה"שיעורים" נקבעו על ידי חכמים וכן מבואר בירושלמי במסכת פאה (פ"א ה"א) ובמסכת חגיגה (פ"א ה"ב), ואולם מדברי הגמרא במסכת עירובין (ד א) ובמסכת סוכה (ה ב) מבואר שה"שיעורים" ניתנו מ"הלכה למשה מסיני".

אכן הצ"ח על מסכת ביצה (ז ב) יישב את סתירת הסוגיות, שה"שיעורים" עצמם נמסרו בהלכה למשה מסיני בסתמא, היינו שיש שיעור "כזית" "כגרוגרת" "ככותבת" וכדומה, אך לא התפרש איזה "שיעור" נאמר לכל איסור, וחכמים הם אלו שקבעו כל שיעור לאיסור הראוי לו, נמצא שהגמרא בעירובין ובסוכה האומרת ש"שיעורים" נמסרו מהלכה למשה מסיני מתייחסת לעצם ה"שיעורים", ואילו הגמרא בסוגיותינו האומרת שחכמים הוצרכו לקבוע את ה"שיעורים" כונתה להתאמתם לכל איסור ואיסור.

דף מג:

כל המוגמרות וכו' חוץ ממושק שמין חיה הוא וכו' - המג"א (סי' תקפו ס"ק ג) כותב, דכל המצוות הוקשו לתפילין להפסל בדבר מן הטמא, והקשה עליו בנודע ביהודה (מהדו"ת או"ח סי' ג - בתשובת בנו הגר"ש ז"ל) דמצינו במצוות טובא שכשרות מדברים טמאים. וע"ש שהביא מסוכה (ד' כג) דמצינו דפיל קשור כשר לדופן של סוכה ע"ש.

עוד העיר בנודע ביהודה ממחלוקת הרמב"ם והראב"ד. דהרמב"ם (בפ"א דכלי המקדש ה"ג) כתב וז"ל: המור - הוא הדם הצרור בחיה שבהודו הידוע לכל וכו'. וכתב על זה הראב"ד בהשגותיו: א"א, אין דעתי מקבלת שיכנסו במעשה הקדש דם שום חיה בעולם. כ"ש דם חיה טמאה וכו' ע"כ. וגם זה צ"ב להנ"ל דמצינו במצוות שהכשירו דברים טמאים.

אכן בקובץ מוריה (שנה יח גליון ז - ח ע' קי) כתב בזה חכ"א: לאמיתו של דבר, צדק הרמב"ם שמקורו של המור יכול להיות בחיה, וצדק הראב"ד שאין להכניס דבר שמקורו בחיה טמאה לבית המקדש. העובדה היא, שאותה חיה, עליה מדבר הרמב"ם, היא חיה טהורה. עד היום מייצרים את הבשמים היקרים ביותר מבלוטה של איל המושק, שהוא ממשפחת האילים. והוא מעלה גרה ומפריס פרסה.

ובאמת שרבנו סעדיה גאון מזכיר מפורשות את השם "מוס"ק". איל המושק נמנה על חיות טהורות. גם חכמי התלמוד ידעו על בושם זה ובשמו הנכון (ראה ברכות כאן): "כל המוגמרות מברכין עליהן בורא עצי בשמים, חוץ ממושק, שמן חיה הוא, שמברכין עליו בורא מיני בשמים". אין כל צורך להסביר את דברי הרמב"ם (כאמור, המקור הוא אצל רס"ג), כי הנוזל הזה "אין בו לא טמאה ולא מיאוס" וכו' עכ"ד. (דף על דף).

"כל המוגמרות" וכו'. חידוש גדול מצאתי בהערות הגרי"ש אלישיב (מסכת ברכות דף מג.) שכתב: ובדין הרחת טבק דנו בזה אם צריך לברך ברכת הריח. והנידון בכך הוא מכיון שהריח בטבק עשוי מטיפות נוזלות של ריח המזלף שם, ובזה תלוי הדבר שאם בא הנוזל מזיעה בעלמא ודאי שאין מברכים עליו כמבואר בסי' רי"ז ס"ג וס"ו ע"ש ובמ"ב. אך אם עושהו מדבר שהוא עיקר כגון ע"י סחיטה ובישול צריך לברך להתוס' (כפי שיבואר בדיבור הבא).

ולדינא כיון שאין אנו יודעים ובקיאים בזה יברך על בשמים אחרים ויפטור עי"ז את הטבק. ואם אין לו בשמים אחרים ימנע מלהריח, ואף על פי שלגבי ספק ברכה פסקינן לקולא ולא אמרינן ליה שלא יאכל (ע' לעיל יב א) הכא שאני משום שרק לגבי אכילה אמרינן כן כיון שא"א לאדם שלא יאכל ולכך אף במקום שיכול בלא אכילה אמרינן שלא פלוג משא"כ בריח שאפשר לאדם בלא ריח אמרינן שלא יריח.

גליון זה יוצא לאור ע"י 'שיעור הדף היומי' בביהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארו 4 ביתר.

מידי ערב נמסר שיעור בצורה רהוטה קצרה ובהירה - שמעו ותחי נפשכם.

ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: K0504166339@gmail.com

בכתובת זו ניתן לקבל גם הגליון: 'תמצית הדף היומי' - סיכום שבועי קצר של סדר הדף היומי.

וכן את הגליון 'בית מדרש גבוה לכהנים' ללימוד הלכות עבודת ביהמ"ק.